

Årets Brödbutik och påtryckning förklädd till "politisk arbetskonflikt"

Vinnaren i tävlingen Årets Brödbutik är K-Citymarket Oulu Rusko i Uleåborg, som drivs av köpmannaparet Raimo och Krista Pudas. Tävlingen ordnades för 28:e gången och gick ut på att Finlands Bageriförbund rf:s lokalförbund i sitt eget område valde den bästa bröddavdelningen i en dagligvarubutik och nominerade den till kandidat för Årets Brödbutik 2024. Fem dagligvarubutiker tog sig till final: den vinnande butiken och dessutom K-Citymarket Tampere Linnainmaa, K-Citymarket Turku Länsikeskus, K-Citymarket Vantaa Jumbo samt Prisma Joensuu.

Viktiga kriterier vid valet av Årets Brödbutik är tillgången på lokala, regionala och riksomfattande produkter samt att produkterna tillverkas i Finland. Dessa krav uppfylls vanligen av de butiker som tar sig till finalen, så vinnaren avgörs utifrån andra kriterier. I sista hand avgörs tävlingen av det s.k. "dagsläget", dvs. hur bröddavdelningen råkar se ut den dag då tävlingsjuryn besöker den. Den främsta konkurrenten till K-Citymarket Oulu Rusko var Prisma Joensuu, som valdes till årets brödbutik 2018. Att vinna tävlingen Årets Brödbutik skapar också förväntningar på framtiden, så det var positivt att se att butiken i fråga hade behållit sin goda nivå också efter att de vann tävlingen. Läs mer om tävlingen Årets Brödbutik 2024 och den vinnande butiken på s. 6–9.

Jag övergår nu från positiva vinster i tävlingar till negativa strejkärenden: fackrörelsens omfattande politiska arbetskonflikter under vecka 7 och strejkernas konsekvenser. I strejken som iscensatts av fackrörelsen deltog många företag i bageribranschen. Bland de företag som valdes som föremål för strejken stod för tredje gången Porin Leipä Oy och för andra gången Leipomo Rosten Oy. Orsaken till att Finlands Livsmedelsarbetareförbund (nedan SEL) återigen valde att bjuda in Porin Leipä och Leipomo Rosten till strejk de kallade "politisk arbetskonflikt" stod klar i Yles nyheter på alla hjärtans dag 14.2.2024.* Enligt SEL:s avtalschef är "Rosten inte medlem i livsmedelsindustrins förbund (ETL), utan i Finlands Bageriförbund, och därför en icke-organiserad arbetsgivare". Avtalschefen menade också att "Bageriförbundet, som huvudsakligen består av icke-organiserade arbetsgivare, är en part i strejken. Rostens VD är ordförande för förbundet. Därför finns Rosten bland de företag där man strejkar".

Som bakgrund till det ovanstående och för att förstå helhetsbilden: i slutet av december 2022 rapporterade man i nyheterna att familjeföretaget Leipomo Rosten Oy hade förvärvat Porin Leipä Oy**. Bageriförbundet beställde i november 2023 de ekonomiska nyckeltalen för över 230 bageri-konditoriföretag från Alma Talent Oy. Av materialet framgick också företagets rörelseresultat under åren 2020–2022. Enligt materialet var Porin Leipä Oy:s rörelseresultat starkt förlustbringande under dessa tre år. Var och en kan föreställa sig hur det i framtiden skulle ha gått för de över 130 arbetsplatserna vid Porin Leipä om inte

Leipomo Rosten hade köpt Porin Leipä. Men arbetstagar sidans tack för detta köp verkar bara vara att Porin Leipä och Leipomo Rosten ständigt blir utsatta för strejker för att SEL ska få Leipomo Rosten att ansluta sig till arbetsgivarförbundet. Och förevändningen för påtryckningen är en orsak som förkläts till "politisk arbetskonflikt". Men det faktum att fackrörelsen betar sig så här endast stärker min uppfattning om att facket i första hand prioriterar systemet, makten och att upprätthålla dessa, och först i andra hand arbetstagarna och deras arbetsplatser.

Hur som helst står det Leipomo Rosten dyrt att företagets ägare och VD vill delta i bageribranschen förbundsverksamhet och därför har gått med på att bli ordförande för bageribranschen branschorganisation. Någon annan slutsats kan man inte dra, då SEL:s avtalschef så öppet medger saken. Leipomo Rosten skulle sannolikt ha kommit lindrigare undan om de fjäskat för fackrörelsen. Man måste ändå komma ihåg att många medlemmar i arbetsgivarförbundet som "köpt sig arbetsro", såsom Fazer Bageri, Vaasan/Lantmannen, Leivon Leipomo och Linkosuo Leipomo, också fanns bland de företag där man strejkade under vecka 7. Det spelar alltså ingen roll hur man gör, slutresultatet är alltid detsamma om upprätthållandet av fackrörelsen så kräver.

I Finland betonar man i olika sammanhang den frihet att organisera sig som ingår i föreningsfriheten, men också friheten att låta bli att organisera sig. För fackrörelsen har organisationsfriheten ändå i praktiken alltid inneburit, vid sidan av att arbetstagarna har rätt att organisera sig, att arbetstagarförbunden har rätt att kräva och pressa företag att ansluta sig till ett arbetsgivarförbund. I det "finlandiserade Finlands" arbetsmarknadsliv har detta under årtionden ansetts vara helt normal praxis. Under årens lopp har jag ofta tänkt att arbetsgivarförbunden knappt alls behövt satsa på att värva medlemmar bland de större företagen, då fackrörelsen utfört detta arbete för deras räkning: ibland genom påtryckningar, ibland genom övertalning. Emellanåt har det räckt att förtroendemannen sagt till arbetsgivaren att "du förstår väl att detta ligger i vårt gemensamma intresse".

Mika Väyrynen

* Yles nyhet 14.2.2024 (på finska): "Ett bageri i Åbo är ständigt föremål för strejker – arbetsgivarnas förbund berättar varför det alltid drabbar samma företag"

https://yle.fi/a/74-20074619?utm_source=social-media-share&utm_medium=social&utm_campaign=ylefapp

** Porin Leipä blir en del av Leipomo Rosten (på finska)

<https://www.leipuriliitto.fi/?x171034=1018325>